

Pavel Vosoba

✓ DOKONALÝ ŽIVOT

Být průměrný není normální

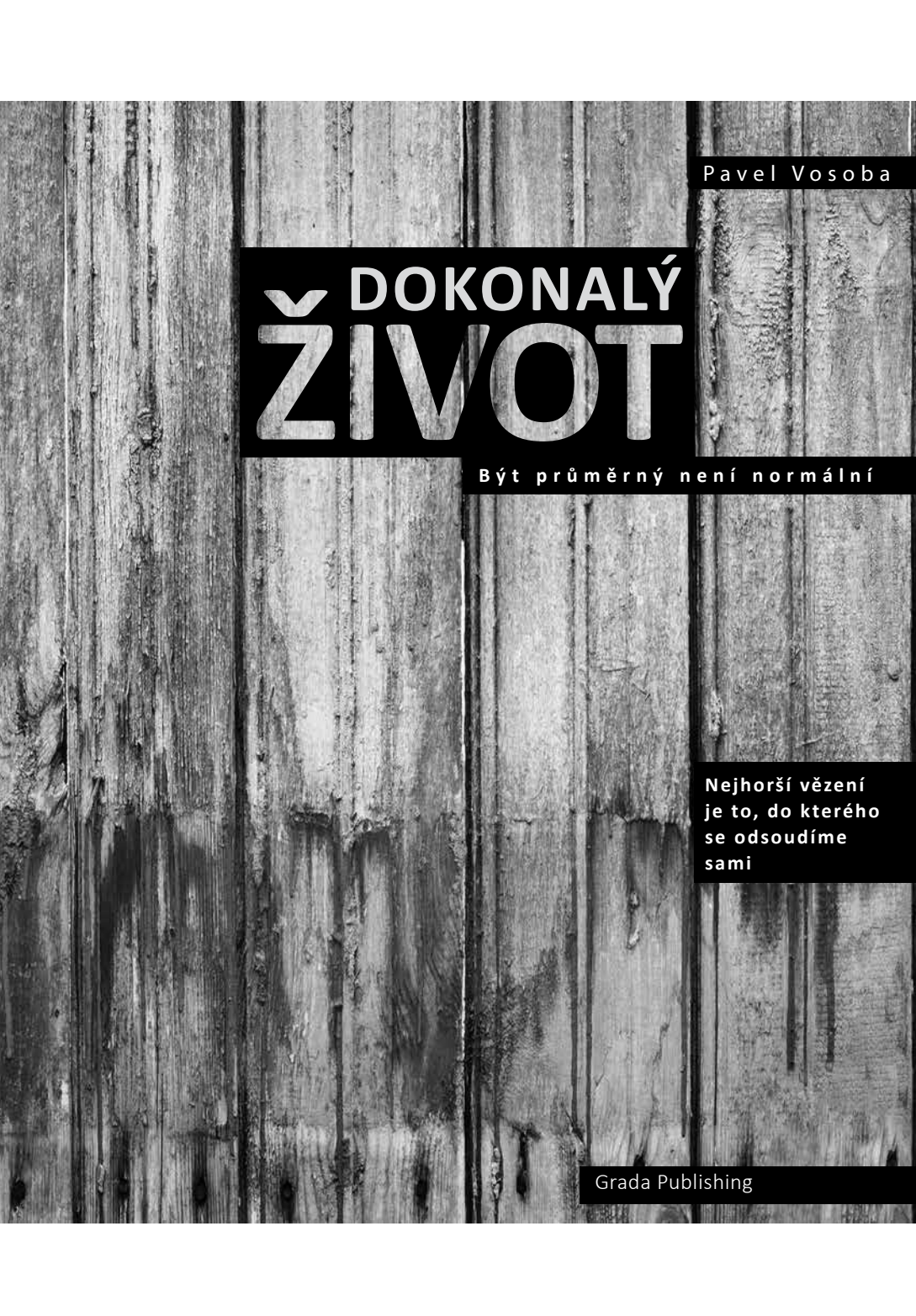
Nejhorší vězení
je to, do kterého
se odsoudíme
sami

Největší potřebou „Homo consumus“ je naplňování volného času.

Děkuji všem, kteří mi dovolili nahlédnout do svých osobních příběhů.

Ostatním se předem omlouvám.

Pavel Vosoba

✓ DOKONALÝ ŽIVOT

Být průměrný není normální

Nejhorší vězení
je to, do kterého
se odsoudíme
sami

Grada Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Ing. Pavel Vosoba, CSc.

Být průměrný není normální

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ PUBLIKACE

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
www.grada.cz
jako svou 5594. publikaci

Odpovědná redaktorka Mgr. Martina Němcová
Grafická úprava a sazba Eva Hradiláková
Počet stran 240
První vydání, Praha 2014
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2014
Cover Design © Eva Hradiláková
Cover Photo © fotobanka allphoto
Ilustrace © Petr Požár

ISBN 978-80-247-5279-2

ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE

ISBN 978-80-247-9349-8 (ve formátu PDF)
ISBN 978-80-247-9350-4 (ve formátu EPUB)

Obsah

O autorovi	7
Řekli o knize	9
Předmluva autora	11
Jakou budoucnost mají Středoevropané?	12

Nezávislost bez sociálních jistot

Kapitola I	17
Kapitola II	23
Kapitola III	29
Kapitola IV	35
Kapitola V	42
Kapitola VI	55
Kapitola VII	64

Falešný individualismus

Kapitola VIII	81
Kapitola IX	89
Kapitola X	102
Kapitola XI	125
Kapitola XII	134
Kapitola XIII	145
Kapitola XIV	152
Kapitola XV	165
Kapitola XVI	171

Porozumět a ubránit se zlu

Kapitola XVII	183
Kapitola XVIII	188

Kapitola XIX	205
Kapitola XX	210
Kapitola XXI	216
Kapitola XXII	222
Kapitola XXIII	231
 Doslov pro otrlé	 237
Poděkování	239

O autorovi

Pavel Vosoba je skoro čtvrt století spolumajitelem poradenské firmy M.C.Triton. Psaní je jeho hobby, říká, že je pro něj cestou, jak hovořit sám se sebou.

Jeho příběhy psané lidskou, srozumitelnou řečí nenabízejí typická „prvoplánová“ řešení a každá jeho další kniha s přívlastkem „dokonalý“ přidává na tajemnosti, promyšlenosti.

Poslední kniha *Dokonalý život* je odlišná. Slovo „dokonalý“ se stává jemným výsměchem společnosti, která prodává spokojenost, štěstí, pohodlí a jistotu jako životní metu. Malé příběhy jsou součástí větších a ty ještě větších, až nakonec splynou v jeden. Konkrétnost příběhů vyvolává pocit autentičnosti, dovolí čtenářům

aktivně vstupovat do myšlenek, rozvíjet je, nesouhlasit a dokončovat.

Pavel Vosoba dosud vydal pět publikací, v nakladatelství Grada mu zatím vyšly knihy *Dokonalé služby* a *Dokonalá manažerská selhání*.

Řekli o knize

Neustálé hledání pravdy o našem životě během jeho chodu je to tajemství, které činí knihy Pavla Vosoby jako z jiného světa a jeho poradenská řešení jako deus ex machina.

Prof. Ing. Michael Valášek, DrSc.
děkan Strojní fakulty ČVUT

Nudíte se? Kupte si medvídku mývala. Tápete v životě? Kupte si Pavla Vosobu!

Tedy – jeho knihy. Rozhodně tím nemyslím, že by Pavel sepsal knihy receptů pro veškeré životní situace. Umí ale přesně pojmenovat ingredience, které potřebujete v těch opravdu podstatných. A vydráždit Vás k úvaze, jak s ingrediencemi naložit.

Dokonalý život se točí kolem surovin nezbytných pro osobní integritu a seberepekt – kolem toho, jak vést život s hodnotou. Je ve své podstatě morálitou. Napsanou ovšem ‚vosobovsky‘ drsně a chutně.

Ing. Luděk Pfeifer, CSc.
spolumajitel M.C.Triton

Předmluva autora

V našem každodenním, přísně materializovaném světě uznáváme věci, na které si můžeme sáhnout, které můžeme spočítat. Věříme faktům, odmítáme osud, náhody, intuici, potlačujeme a zakrýváme své pocity jako něco slabošského, „ne-normálního“. Úspěch poměrujeme parametry, kritérii, ukazateli, rizikem. Snažíme se zoufale objektivizovat náš pohled na okolí i sebe, abychom náhodou příliš „nevybočili“, nebyli vyřazeni „systémem“ jako málo přizpůsobiví a příliš tvořiví.

Paralelně si však vytváříme druhý svět, kam se uchylujeme a kde hledáme odpočinek, radost, nadšení, prožitek, touhu žít dál. Fantazii a představy jsme uzavřeli do zvláštních „krabic“, kam se na ně chodíme dívat a prožívat je – filmy, knihy, obrazy, hudba, hry. Tam se dosyta smějeme, pláčeme, litujeme a obdivujeme.

Čím je náš reálný den obvyklejší, stereotypnější, bezútěšnější, o to více potřebujeme konzumovat virtuální svět plný příběhů, lásky, dobrodružství. Jenom tak udržujeme své „člověčí“ touhy v jakési rovnováze.

Konzumní svět postupně boří všechny naše ideály a duchovní hodnoty. Rodina, děti, vztahy i přátelé zažívají krušné chvíle. Měsíce, roky plynou a jednoho dne, dříve nebo později, se každý z nás probudí a zeptá sám sebe: PROČ? Proč se musím chovat jako ostatní? Proč rozděluji život na práci, rodinu, zábavu? Proč odmítám své představy, nápady, stydím se za svůj názor. Proč stále hromadím, spotřebovávám a více si stěžuji? Proč...

Přiznávám, že knihu jsem psal především pro sebe – ostatně jako každý autor. Beze studu jsem setřel rozdíly mezi skutečností, fakty, sny, představami a nechal myšlenky volně plynout. Hledal jsem inspiraci a odvalu mezi přáteli, osobnostmi, hrdiny a byl jsem překvapený počtem lidí, kteří žijí podle vlastních hodnot a s pokorou je prosazují za všech okolností.

Jakou budoucnost mají Středoevropané?

Jestli něco my Středoevropané umíme dobře, pak je to hledání našich slabostí, chyb, nedostatků. Dokážeme o nich vyprávět celé hodiny. Přímou se vyžíváme v popisování vlastních špatností.

Mnohé z nich však potají považujeme za přednosti, jakýsi genetický pud sebezáchovy, který nám umožní přežít všechny války a okupace, ať již přicházejí z východu, severu, západu či jihu.

Cítíme se podvedeni ze strany Západoevropanů, kteří si z naší země v posledních dvaceti letech udělali „odbytiště“ produktů druhé kategorie a prodloužili svůj bezstarostný blahobyt o další dvě desetiletí. S hořkostí vnímáme, jak nás Evropa, i po tolika letech, stále považuje za „přivažek“ – za národy, které ztratily svoji kulturu, hodnoty, kde korupce vystoupala do nejvyšších pater, kde demokracie a slova ztratily svůj význam, kde si několik „chlapeckých partiček“ udělalo ze státu živnost.

Mrzí nás, že ztrácíme identitu, osobitost ve snaze přizpůsobit se globální kultuře nadnárodních značek a standardů.

Říkáme o sobě, že se nedokážeme ukotvit, zastavit, vnímat své prostředí a zemi jako to nejdůležitější. Posloucháme vystoupení hlupáků, hlasatelů, moderátorů, politiků, zlodějů, korupčníků, kteří dokola říkají: bla, bla, bla, a my jenom odevzdaně mávneme rukou. Se skřípěním zubů se smiřujeme s tím, že naši zemi ovládá pár zbohatlíků, a lidé, zvyklí na sociální jistoty, více a více vzpomínají na zašlé komunistické „rovnostářství“.

Časy se však mění. Střední Evropa již není středem strategického a ekonomického zájmu. Nadnárodní společnosti odcházejí, domácí firmy se tak mohou více nadechnout, vyrůst a vyniknout. Teprve nyní se ukáže, zda jsme schopni se postarat sami o sebe.

Pomalu se probouzíme z dvacetiletého růstu a zjišťujeme, že dnes bude všechno těžší. Dnešní třicátníci nemají před sebou dalších dvacet let pohodlného

života. Náš trh již není rájem, do kterého by investoři s radostí přinášeli peníze, jako tomu bylo dříve. Nastupující generace bude muset tvrdě pracovat, aby pochopila, že cílem není pouze rychle hromadit.

Abychom si zasloužili vládnout sami sobě, nebyli závislí na dotacích, podpoře a milodarech, potřebujeme si vzpomenout a obnovit dvě základní pravidla:

Pravidlo první: Něco užitečného umět, co ostatní rádi ocení a co nám přináší radost.

V posledních dvaceti letech většina lidí pracovala, aniž by o sobě přemýšlela. V době růstu stačilo málo umět, a přesto se dalo vydělat hodně peněz.

Pravidlo druhé: Chovat se ekonomicky, a být tak svobodný v myšlení i konání.

Každý, kdo je zadlužený, kdo žije nad poměry, je snadným terčem politických hrátek a pro svoji ekonomickou záchranu obětuje cokoli: hodnoty, přátele, čest a hlavně sám sebe.

Kniha vybízí k osobní vzpouře, jak se nestát poslušným, hloupým, málo sebevědomým občanem bez vlastního názoru. Jsou lidé, kteří svůj názor a hodnoty neztratili celý život, ačkoli se ocitli v těžkých životních situacích. Jejich příběhy kniha vypráví.

Kniha je vzpourou proti průměrnosti. Společnost je řízena a organizována tak, aby z nás vyrůstali průměrní a nesamostatní lidé. Ale mnozí se tomu ubránili. Vždy existuje cesta, jak tomu vzdorovat! Jejich příběhy mohou být inspirací.

Kniha je vzpourou proti závislosti. Všechny fondy, dotace, podpory v nás vychovávají drogovou závislost, kterou politická lůza potřebuje, aby nás mohla ovládat. Jsou však lidé, kteří se dokážou odpoutat. Jejich příběhy ukážou, že jich není málo.

Nezávislost bez sociálních jistot

Jen moudrý devětkrát padne, aby podesáté vstal.
staré arménské přísloví

Kapitola I

Úspěšní lidé naleznou včas svého mistra a naopak.

Je konec února 2013. Lidé zachumlaní do kabátů a šál se brodí mokrým sněhem. Na rohu Běhounské ulice a Jakubského náměstí se objeví starší muž. Krátce se rozhlédne po náměstí, zamíří k nárožnímu domu s velkým nápisem Savoy a vejde dovnitř. Ocítá se uprostřed rozlehlé haly s typickým funkcionalistickým interiérem, která si i po sto letech udržela náladu slavných dvacátých let. Vystoupá po širokých rozdvojených schodech do prvního patra a usedne k oknu.

O pár minut později do haly vstoupí mladý muž. Letmo se rozhlédne a vydá se také po schodech nahoru. V prvním patře spatří jediného muže, dobře oblečeného, zachovalého, mladistvého vzhledu, pouze hlubší vrásky prozrazují, že mu může být okolo šedesáti. Nezaváhá ani vteřinu, přistoupí ke stolu a představí se.

„Dobrý den, Richard Drakin. Vy jste určitě pan...“

„John Rock, těší mě,“ přeruší mladého muže, vstane a důstojně mu podá ruku. Richarda překvapí široká sedlácká ruka s krátkými prsty, hrubou dlaní, jež ostře kontrastuje s noblesním chováním a vysokým vzrůstem.

Oba muži usednou ke stolu. Rozhostí se ticho **prvních dojmů**, které nakonec překoná mladší z nich. „Děkuji, že jste přišel, do poslední chvíle jsem tomu nevěřil. Lidé přes sociální sítě slíbí cokoli, ale když se mají potkat...“

„Proč jste si vybral právě mě?“

„Mám práci, sem tam nějakou dívku, dost peněz na to, co potřebuji. Přesto jsem vnitřně nespokojený, neklidný, pociťuji, že musím něco změnit. Pohlcuje mě každodenní pohodlný až stereotypní život. Jste zkušený, více než patnáct let jste se udržel v nejvyšší pozici! To zaslouží obdiv. Přitom ti, co dnes po vás převzali firmu, vám nemohou přijít na jméno. Prý jste nic zásadního nevykonal, mnoho věcí zanedbal a teď to ,oni‘ musí napravovat. Co je na tom pravdy?“

„Nic zásadního nevykonal! Pomluvy slabošských nástupců!“ Starší muž nečekaně ostře zakroutí hlavou.

„Jenže teď nic neděláte, máte peníze a nudíte se. Firmu, která dnes letí dolů, jste předal na vrcholu slávy. Chytré.“

„Když jsem byl kapitánem průmyslu, všichni mé jméno vyslovovali s úctou, zvali mě na přednášky, oslavné večírky, známí lidé se se mnou chtěli potkat, firmy nabízely spolupráci. Lichotilo mi to a chytil jsem se do pastí **neomylnosti**. Dnes se za některé věci stydím, stačí pár měsíců a ‚patolízalové‘ s radostí kopou do mého zadku. Ostatně ještě uvidíme. **Krátkodobá vítězství jsou záluďná.**“

„Dříve přece chodili lidé do učení ke konkrétním mistrům, kteří jim předávali své znalosti! Co kdybyste to se mnou zkusil?“

„Víte vy vůbec, jak má kariéra úspěšného mladého muže vypadat, co jí musí obětovat?“ Starší muž se na oko zatvřel přísně, dlouze se nadechne a začne vyprávět.

„Zpravidla nastoupíte jako ambiciózní mladík do nadnárodní firmy nebo vládní strany. V podstatě to je stejné – oboje vás předurčuje k úspěchu.

Není důležité, co umíte, ale jak se snažíte. V první řadě nesmíte nikoho ohrožovat, musíte se stále tvářit iniciativně a zaneprázdněně. Okolo třiceti se vám naskytne příležitost řídit malý tým nebo nějaký projekt. Vrhnete se na něj s plnou parou, vířte kolem sebe nadšení a radost. Je pravděpodobné, že si vás někdo brzo všimne a vezme vás do svého týmu. Všechny nadnárodní společnosti jsou postaveny na silném finančním a kontrolním systému, proto patří mezi nejlepší odrazové můstky pro další profesní růst a kariéru. Zaměřte se na něj. V žádném případě se netlačte do obchodu – krátkodobě sice můžete vydělat spoustu peněz, dlouhodobě je to riziková, stresová pozice, která bývá nejčastěji odvolávána. A život, život je dlouhý. Hodně mých rivalů běželo krátké tratě – chtěli vyhrát a vydělat co nejdřív. Strážte se rychlého postupu – představujte si, že běžíte maraton a teprve ke konci předbíháte všechny, co to na začátku přepískli.

Ve čtyřiceti už můžete být členem širšího týmu vedení a zastávat například pozici šéfa controllingu, risku nebo interního auditu. Elán a ochota změnit firmu k lepšímu se pomalu vytrácejí. Od této chvíle je důležité vyvarovat se větších chyb a hlídat si ‚politický prostor‘.

V padesáti vás jmenují generálním ředitelem v některé dceřiné společnosti. Doporučuji střední a východní Evropu, kde jsou lidé ve vrcholových pozicích stále v operativě, pracují jako o život, málo se rozvíjejí, chybí jim rozhled a nebudou vám konkurencí. Strategickým pohledem je budete vždy převyšovat. Svoji pozici si musíte vážit, získal jste ji za zásluhy, loajálnost a odpracované roky. Berte ji jako prestižní, nečiňte zásadní změny, abyste neudělal chybu a neodešel dříve, než se plánovalo. Žádný nadřízený si vás nedovolí odvolat pro nečinnost – ta se totiž těžko dokazuje.“

„To mi radíte, nebo takový jste byl?“ přerušil Richard vyprávění.

„Co myslíte?“ zeptá se pan Rock, který zjevně při vyprávění o své minulosti omládl. Nepatrně se narovná, jeho skleslost a únava jsou pryč.

„Dodržujte tři zásady. První: stanovte si obecný strategický plán, důsledně provádějte navenek i uvnitř mediální propagandu o úspěších firmy a nadšených pracovnících. Vytvářejte dojem, že teprve za vašeho ředitelování se firma dostala na výsluní.

Druhá: posilujte kontrolní a byrokratický systém, dejte ještě více moci do rukou finančníkům a úředníkům. Výborné jsou i audit, které nepřetržitě strhávají pozornost do minulosti. To zaručí, že nejvyšší management se zabývá detaily, aniž přemýšlí, zda jste dobrý, či špatný generální ředitel.

Třetí: udržujte zaměstnance v neustálé činnosti bez ohledu na to, zda má či nemá smysl. Zajistíte tím u všech pocit vytižení, samostatnosti a odpovědnosti. To však nestačí. K získání a udržení pozice generálního ředitele musíte rozvíjet tři důležité vlastnosti. A že já v nich byl mistr!

„Herecká‘ paměť – potřebujete si pamatovat velké množství dat a informací, abyste mohl kdykoli zareagovat.

„Šibeniční‘ trpělivost – naslouchejte a tvařte se, že vás vše zajímá, i když jsou to ty největší hlouposti. Naučte se přitom relaxovat a přemýšlet o krásných ženách a dobrém jídle.

Osobní ‚image‘ – hovořte energicky, oduševněle, ale bez obsahu, kdekoli a kdykoli, tvařte se důstojně, nebojte se mlčet, a to i v situacích, kdy se od vás očekává rozhodnutí.

A to nejlepší nakonec – co nebudete potřebovat, jsou manažerské dovednosti. Ve velkých nadnárodních firmách je systém, struktura, řád. Vést lidi znamená být nepříjemný a důsledný. Lidé vás začnou pomlouvat a celá kariéra je v háji. Všechny ty individuální cíle a hodnocení musíte zvládnout ke spokojenosti pracovníků. Když něco nejde – odvolejte obchodního ředitele. Víc nepotřebujete.“

John Rock se nepatrně ironicky ušklíbne, prohrábne své husté prosedivělé vlasy a poškrábe se na zátylku. „Dokud jste v ‚kurzu‘, jde všechno jako po másle. Máte pocit, že vám celý svět leží u nohou. Přesvědčíte kohokoli a dosáhnete čehokoli. Jednoho dne vás však odepišou. A ten okamžik přijde, supi čekají. Vím, jak se v tom pohybovat a vydržet co nejdéle. Zajímá vás to?“

„Jde z vás hořkost! Jste jako Mefisto, který nabízí možnost upsat svoji duši za něco, co mě vůbec neláká! Nezastírám, chci být úspěšný, ale ne za cenu ztráty

svých hodnot a cti. Přesně tam mě dnes všichni tlačí! Připadám si jako ovce, kterou ženou koridorem, občas ji pohladí, dají dobře nažrat, pustí do výběhu, ale na konci bude vždy stát řezník a já coby ovce!“

„Jděte někam s vašimi hodnotami! Ztratíte je při první příležitosti ,stoupání“ vzhůru. Nikdo neodolá. Nemůžete být čestný a současně úspěšný.“

Mladý muž se nejprve nespokojeně zamračí, ale stačí malý okamžik a jeho lišácká tvář se ještě více protáhne. „Připadám vám naivní, možná, ale ani vy jste to zřejmě nezvládl. Vždyť vás vyhodili!“

„Dobrá obrana!“ pochválí ho John Rock. „Někde před padesátkou ztrácíme přehled a kontrolu, naše hodnota se začíná snižovat. Je to krize, kterou nechceme vidět. Pouhých 20 % z nás má ve své pozici šanci dožít se důchodu, ostatní se protloukají, jak se dá, a čekají na penzi jako na vysvobození. Firmy raději volí mladé, nezkušené a učenlivé než starší, protivné a neproduktivní. Přitom máme před sebou minimálně dalších dvacet let plodného života! Je to čas, kdy se musíme naučit opravdu podnikat, přemýšlet, připravit si únikovou cestu pro novou, vlastní kariéru. Ti, kterým se to podaří, si konečně užívají práce a nezávislosti. Nepotřebují velké peníze ani jistotu, stačí jim málo, důležité je, že konečně přišli na to, co má a nemá smysl, co je baví, z čeho se mohou radovat každý den.“

„Proč se k tomu většina lidí propracuje tak pozdě...?“ Richard položí otázku, mávne rukou a sám si odpoví: „Mají strach, nevěří si, bojí se osamělosti. Vždyť to sám prožívám dennodenně.“ Vstane a oblékne si kabát. „Děkuji vám za vaši ochotu i dobré rady.“

„Počkejte, mám pro vás jiný návrh,“ řekne tichým hlasem pan Rock. „Pomohu vám být svobodný a nezávislý. Cesta je těžká, ale zajímavá.“

Richard usedne zpátky do křesla. „To vaše vyprávění o sobě, pravidlech, chování – to byla legrace, že ano?“

„Jenom ,trochu‘ přitažené za vlasy. Přesto, změnilo by se něco pro vás, kdyby to nebylo v legraci? Ztratil bych pro vás hodnotu?“

„To ne, jenom bych to bral víc vážně.“

„Nic z toho, co spolu prožijeme, nesmíte brát příliš vážně, a už vůbec ne mě.“

„Jak mám pak věřit tomu, co říkáte?“

„Nemusíte mi věřit, ale všechno, co se mnou prožijete, bude mít nějaké poslání. Vy sám si na něj musíte přijít.“

„Proč se bojíte říct: dělej to tak a tak. Ušetřím si spoustu času na zkoušení. Život není tak dlouhý, aby...“ Když zahlédne nesouhlasné mávnutí Johnovy ruky, nedokončí větu.

„Náš společný úkol vás udělá **nezávislým**, to je cesta k životnímu úspěchu. Uvidíme, jak hluboko vás moderní konformní společnost zasáhla. Myslet a cítit o své vlastní vůli většina lidí nedokáže nebo ani nechce. Proto se v padesáti stávají opotřebovanými roboty, které je potřeba vyměnit.“

„Cítím se nezávislý. V čem konkrétně?“ ohradil se dotčeně Richard.

„Ve všem. Celý život přemýšlíme, co se hodí, co ocení ostatní, co je „in“, co se nosí. Jen si vzpomeňte, kdy jste něco dělal opravdu ze své vůle, nepřemýšlel, co o vás řeknou ostatní, choval se spontánně a uvolněně. Vždyť se na sebe podívejte! Trochu si do vás rýpnu a vaše sebevědomí se scvrkne do svaštělé kuličky. Běžte domů a pokračujte ve svém „sterilním“ přežívání.“

Pan Rock zmlkne a Richard se zatváří našťavaně. *Až příliš přesně se trefil do jeho bolavé duše. Kolikrát se naposledy opravdu zasmál, poplakal, pomiloval, aniž by se zbavil pocitu „vyšší moci“, která ho sleduje, oceňuje jeho chování, přidává nebo odebírá body. Má to přiznat? Odhalit se a stydět se, jaký ve skutečnosti je?*

John se zklidní, napětí v něm povolí, protáhne si dlouhé nohy a přívětivějším tónem pokračuje. „**Být nezávislý** znamená mít radost z vlastního názoru, konání, hlavu plnou myšlenek a to já zatraceně dlouho potlačoval. Dnešní životní tempo je zběsilé – okolo nás to sviští, čas plyne, vše jde hladce až do okamžiku, než se něco stane. Návrat k nezávislosti je pomalá, trpělivá cesta. Jdete pěšky, do kopce, z kopce, lesem, vesničkami, poli a jak jdete, jste jistější, samostatnější, sebevědomější – ve svých myšlenkách, názorech, hodnotách. Každá další překážka vás posiluje, každá prohra ještě více utvrdí, respekt ostatních silí. Věříte si, jenom musíte vytrvat.“

„Říkáte návrat k nezávislosti. Je to snad něco, co ztrácíme?“ Johnova slova Richardovi dala naději, zaujala ho natolik, že úplně zapomněl na svou mladistvou uraženost.

„Jako děti máme ke všemu, co nás obklopuje, opravdový vztah, jsme zvědaví, upřímní. Každá hračka, kniha, obrázek je pro dítě důležitá. Přichází dospělí, poučují, odosobňují, škola vloží hotové názory, společnost naformuje. Věci přestanou být osobní.“ John mávne rukou, jako by nemělo cenu dál hovořit. *Asi je čas odejít, byl jsem příliš ostrý, možná potřebuje ještě pár let...* Rozhlédne se po kavárně a pohlédne Richardovi do očí. Jsou plné zájmu a touhy. *Nesmím to vzdát*, pomyslí si a nahlas řekne: „Protáhnu vás celým světem, seznámím s lidmi všeho druhu, vtáhnu do situací, které byste sám neprožil, ukážu místa, která cosi sdělují. Stanu se jakýmsi vašim průvodcem a bude na vás, co si odnesete.“

„To zní lákavě! Co mě to bude stát?“

„Sto dní času, náklady na ubytování a cestování. Za dva týdny se zde opět potkáme, mezitím vše připravím.“

„Nic víc? Třeba váš honorář?“

„Ne...“, pan Rock zaváhá a dodá: „Tedy nic v pojetí finančním či materiálním, jak jste zvyklý.“ Vytáhne peněženku a gestem přivolá číšníka. Na stole cosi zacinká. Richard rychle zareaguje a zachytí malý kamínek. Zvědavě si ho prohlédne. *Pórovitý drobný oblázek. Jak vůbec drží pohromadě?* napadne ho. „Něco vám vypadlo z kapsy,“ natáhne ruku a podá kamínek panu Rockovi.

„Děkuju vám,“ řekne vzrušeným hlasem John, roztřesenými prsty uchopí kamínek a pečlivě ho zabalí do hadříku. „Právě jste mi zaplatil. Je pro mě nesmírně důležitý, jeho hodnota se nedá měřit penězi. Zvláštní, že vypadl. Věříte ve znamení?“

Kapitola II

Kdo chce vládnout, potřebuje průměrné.

Richard již přes půl hodiny sedí v kavárně Savoy a netrpělivě vyhlíží Johna. Nakonec to nevydrží, vstane od stolu, dojde až ke schodům a opře se o zábradlí. Pohlédne ke vstupním dveřím, ale ty zůstávají zavřené. Rozhlíží se po sále a shora pozoruje dopolední ruch kavárny. Upoutají ho dvě vysoké lampy umístěné po obou stranách schodiště. Žluté prosvícené válce, rozdělené dvěma černými obručemi, ukončené zvednutým límcem, dodávají schodišti majestátnost. Vtom se límce zploští, vysunou se tykadla, prostřední válec se vypoulí dopředu, dolní se protáhne a vytvoří jakýsi zadeček. Obě lampy se během okamžiku promění v obrovské vosy a s nimi se i celá kavárna změní ve vosí hnízdo. Vosí rodiny způsobně sedí za stolem, popíjejí nektar a cpou se sladkostmi. Richarda zamrazí v zádech a nervózně se pousměje. Podobné věci se mu stávají od dětství, málokdy jsou však jeho představy příjemné a uhlazené.

Velká vosy po pravici se natočí přes schodiště ke druhé, dá si prostřední končetiny v bok a zaskřípe: „Dobrý vosí stát potřebuje schopné a úspěšné dělnice, které se o sebe postarají, podnikají, vzdělávají se, stanou se dobrými řemeslníci, odborníci, specialisty.“

Vosy po levici se zašklebí, mrkne na Richarda a zeptá se: „K čemu nám to bude dobré, sestro?“

Vosy po pravici protáhne svůj dlouhý sosák k nejbližšímu hostovi a nepozorovaně upije ze sklenice trochu sladké limonády. „Schopné a samostatné vosy nemají nouzi o práci, dokážou hospodařit s potravou, nejsou zadlužené, investují k nám své úspory, nežijí nad poměry, řádně platí daně, neberou úplatky, nepotřebují okrádat stát. Mám pokračovat?“

Vosy po levici se pisklavě zasměje a vyštěkne. „To je přece blbost! Takové vosy stát nepotřebuje! Brzy by uletěly z hnízda a přestaly se o nás starat. Potřebujeme hloupé vosy, které pracují celý život, těší se na důchod, věří, že se o ně stát

postará v nemoci, osamělosti, stáří. Jak můžeš být tak naivní?!" Chlupatými horními končetinami obtočí svoji kuželovitou hlavu a tváří se, že přemýšlí, jak to lépe svoji „sestre“ vysvětlit. „Podívej, jak to mají dobře udělané v Evropě! Zbohatlíci si kupují poslušné státníky, policii, úředníky, aby udrželi lid v poslušnosti a nevědomosti. Politická propaganda strachu ovlivňuje jejich podvědomí, způsobuje, že poslušně platí daně, zadlužují se, dodržují předpisy, ‚demokraticky‘ volí. Strach lidi provází na každém kroku, bláhově si kupují ‚údajnou‘ sociální jistotu a souhlasí, že potřebují být ještě více kontrolováni a ovládáni.“

„Stále si, sestro, myslím, že náš národ chce demokracii! Potkávám se se vzdělanými sestrami a ty říkáš...“ ohradí se dotčeně vosa po pravici, ale druhá jí skočí do řeči.

„Tlarchy! Chtějí moderní diktaturu, která se bude tvářit demokraticky! Ponecháváme základní principy demokracie, jenom je nepatrně, ohýbáme,“ zachechtá se vosa vysokofrekvenčním tónem, až Richarda zabolí v uších.

„Co znamená ‚ohýbáme‘?“

„Sestro, musíš se ještě hodně učit, buď ráda, že mě máš. Demokracie je postavena na třech principech:

První říká, že držitelem politické moci je lid, který volí své zastupitele. Stačí, když si zavážeme představitele hlavních stran a umožníme jim, aby si své vztahy ‚upravovali‘ podle výsledků voleb. Formálně se budou střídat, fakticky to bude stále jedna skupina. Musíme však zabezpečit loajalitu ještě o patro níže – úroveň náměstků, ředitelů úseků, odborů, kteří sedí ve svých křeslech celý život a zemi spravují. Když jim umožníme, aby v každém kraji, městě, obci mohli vytvářet ‚sesterské‘ skupiny, pak ani žádná politická výměna nic nezmůže.

Druhý princip zajišťuje ochranu politických menšin a jednotlivců – ve jménu jistoty, rychlosti a bezpečnosti máme právo sbírat o každém informace. Jsem překvapena, jak to jde snadno. Naše sestry se vůbec nevzpírají, když je kontrolujeme kamerami, vidíme do jejich účtů, telefonů, majetku a poměrů. Soukromí dnes neexistuje a to je přesně to, co potřebujeme.

Třetím principem je dělba moci mezi zákonodárnou, výkonnou a soudní. Dokázaly jsme tyto složky vzájemně propojit, podle potřeby jejich moc zesilujeme nebo zeslabujeme. U žádného soudce, právníka, policajta si nikdo, kdo půjde proti nám, nemůže být jistý, nezávislost má limity.“

„Co když to jednoho dne prohlédnou? Co s námi bude? Moji přátelé říkají, že jsme to přehnaly a jednoho dne nás lid svrhne.“

„Milá sestro,“ osloví mentorským tónem vosa po levici svoji družku. „Naším největším nástrojem moci je sociální politika. Nabízí falešnou sociální a solidární rovnost, která dlouhodobě narušuje společnost, oslabuje rodinu, motivaci